

Айлант (*Ailanthus altissima*)

Инвазивният разрушител на местната природа и архитектурно наследство

Айлантът (китайски ясен, див орех) е световно известен като един от най-агресивните и трудни за контрол инвазивни растителни видове. Включен е в списъка на най-опасните инвазивни чужди видове, застрашаващи биоразнообразието в Европа, както и в списъка на инвазивните видове на Европейската и средиземноморска организация по растителна защита .

Произхожда от Китай и Северен Виетнам. В Европа е внесен за декоративни цели. По грешка навлиза и в мебелната индустрия, защото е объркан с японско лаково дърво. Днес се среща на всички континенти, освен Антарктида. Считан е за най-широко разпространения чужд вид в България, след бялата акация (салкъм) и може да бъде открит във всички флористични райони на страната, до 1800 м н.в

У нас е широко разпространен около пътища и ЖП линии, защото години наред се засажда с цел превенция срещу ерозия. Затова много хора дори не подозират, че айлантът не е местен вид и представлява риск за местната природа, икономика и архитектурно и археологическо богатство.

Айлантът расте изключително бързо и е много непретенциозен. Устойчив е и на горещ и на студен климат. Не страда от слани. Търпи засенчване, засушаване, ниска влажност, вятър, въздушно замърсяване и вредители. Има опасно въздействие върху почвата - корените му отделят секрет, който силно вреди на растежа на околните растения. Едно дърво произвежда до 350 000 семена годишно, които проникнат и в най-малките пукнатини и покълнат при всякакви условия. Това го прави изключително агресивен конкурент на местната растителност.

Айлантът с лекота превзема ценни и уязвими местообитания. Пример за сериозни щети нанесени върху редки местообитания и видове е защитена местност „Могилата“ край Шумен - земно възвишение с площ 47,5 ха, позната още като Кабиюшка могила. Включена е в Червената книга на България като критично застрашено местообитание „Понтийски степни храсталаци“. Тя е най-добре запазеното находище на степна растителност в България. Растенията са различни на всеки скат на могилата и са изключително природно богатство. Тревите и храстите характерни за степните местообитания са над 200: коило, див бадем, руска самодивска трева, горска съсънка, планинско котенце, горицвет, дребна перуника, жълт равнец и др. Могилата е дом на критично застрашените храстовидна карагана, нарязанолистен тъжник, застрашената отровна руянка и много други. В следствие на инвазията на айланта, който е завзел голяма територия от тази крехка екосистема, редките видове са застрашени, а в част от могилата вече са изчезнали. Такава мрачна съдба може да сполети и други ценни местообитания в България, ако не вземем мерки за контрол над айланта!

Няма точни изчисления на размера на икономическите щети, които айлантът нанася, но те са сериозни. Той навлиза бурно и в земеделски земи и намалява добивите, а трудното му премахване увеличава разходите на стопаните.

В градска среда, силната коренова система на айланта е заплаха за подземната и наземната инфраструктура. Бързорастящите корени повреждат тръби, канализация и подземни кабели, подкопават основите на сгради и пътища.

Айлантът вреди сериозно и на архитектурното и археологическото наследство, като расте по покриви и фасади на стари сгради и археологически останки. Така застрашава здравината и целостта им. Един от многото подобни примери в България е Царевец във Велико Търново, където айлантът размества и руши старите каменни блокове на крепостната стена. Липсата на превенция и контрол над айланта по архитектурни паметници може не само да ги загрози, но и сериозно да съкрати техния живот.

Изключително труден е за унищожаване. Рязането на стъблото стимулира усилен растеж на издънки. Когато се опитваме да го изкореняваме и пропуснем дори и най-малък остатък от корена - индивидът се възстановява отново. Ефективната борба с айланта става със смесен подход: механично изрязване и третиране с хербициди, както и биологичен контрол чрез заразяване с патогенни гъби от видовете *Verticillium* и *Fusarium*.